

РОЛЬ МОВЛЕННЕВОЇ ЗАРЯДКИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE ROLE OF WARM-UP ACTIVITIES IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Стаття присвячена актуальній проблемі використання мовленнєвої зарядки на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти. Визначено, що мовленнєва зарядка є необхідним початковим та короткотривалим етапом заняття з іноземної мови, який допомагає студентам розслабитися і позитивно налаштуватися на подальшу роботу. Встановлено, що саме мовленнєва зарядка сприяє створенню благотворної атмосфери на занятті і формуванню позитивних стосунків між викладачем та студентами, допомагає викладачеві спрямувати увагу студентів у потрібне русло і залучити їх до навчальної діяльності та подальшого сприйняття навчального матеріалу. Виявлено, що мовленнєва зарядка здатна допомогти студентам підтримати здобуті раніше знання та навички, а також почати мислити мовою, яка вивчається. Серед інших виокремлено і такі переваги мовленнєвої зарядки: задає тон заняттю з іноземної мови; забезпечує плавний перехід від однієї теми, що вивчається, до іншої; надає викладачеві можливість оцінити характер і здібності кожного студента. Наведено принципи, відповідно до яких має бути побудована мовленнєва зарядка, а саме: вона обов'язково повинна відбуватися на початку заняття; вона має бути цікавою, щоб студенти були вмотивовані з самого початку заняття; мовленнєва зарядка являє собою короткотривалу діяльність, оскільки є підготовчим етапом заняття з іноземної мови; мовленнєва зарядка має бути безпосередньо пов'язана із загальною темою заняття. Також у статті представлено протилежний погляд на останній принцип проведення мовленнєвої зарядки. Особливу увагу у науковій розвідці приділено такій функції мовленнєвої зарядки як встановлення позитивних стосунків між викладачем та студентами. Запропоновано декілька варіантів завдань для мовленнєвої зарядки, які можуть бути використані на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти. Загалом у статті сформульовано погляд на мовленнєву зарядку, як на явище, яке здатне стимулювати мозкову діяльність здобувачів вищої освіти, підтримати інтерес студентів до навчання, покращити їхню успішність у вивченні іноземної мови, полегшити розуміння нового навчального матеріалу.

Ключові слова: мовленнєва зарядка, іноземна мова, заклади вищої освіти, навчальна діяльність, здобувачі вищої освіти.

The article is devoted to the problem of using warm-up activities in foreign language classes in higher educational establishments. It has been determined that warm-up activities are a necessary initial stage of a foreign language class, which is usually short-term, that helps students relax and feel positive about further work. It is found that warm-up activities help create a beneficial atmosphere in the classroom and form positive relationships between the teacher and the students, help the teacher direct students' attention in the right direction and involve them in educational activities and further perception of educational material. It was found that warm-up activities can help students maintain previously acquired knowledge and skills, as well as begin to think in the language being studied. Among others, the following advantages of warm-up activities are highlighted: they set the tone for a foreign language class; they provide a smooth transition from one topic to another; they give the teacher the opportunity to assess personal characteristics and abilities of each student. The principles, according to which warm-up activities should be developed, are given in the article, namely: they must take place at the beginning of the foreign language class; they should be interesting for students to motivate them; warm-up activities should be short, as they are a preparatory stage of a foreign language class; warm-up activities should be directly related to the general topic of the class. The opposite view on the last principle of warm-up activities is also presented in the article. Special attention of the scientific research is paid to such a function of warm-up activities as the establishment of positive relations between the teacher and the students. Several warm-up activities that can be used during foreign language classes in higher educational establishments are suggested. In general, a view on warm-up activities as a phenomenon that can stimulate the brain activity of higher education seekers, support students' interest in learning, improve their success in mastering a foreign language, facilitate understanding of new educational material is formulated in the article.

Key words: warm-up activities, foreign language, higher educational establishments, educational activities, higher education seeker.

УДК 811:378.147
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/2.6>

Рябокучма Т.О.,
ст. викладач кафедри німецької мови
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

Горбаченко А.Л.,
асистент кафедри іноземних мов
Навчально-наукового інституту
філології Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Побудова позитивних стосунків між викладачем та студентами значно полегшує процес вивчення іноземної мови. За Л.Крішнан та Л. Хун [8], позитивна атмосфера на занятті в основному залежить від викладача. Методи навчання, які використовує педагог на занятті, здатні виховувати у студентів позитивне ставлення до навчання. Мовленнєва зарядка є необхідною частиною будь-якого заняття з іноземної мови. Часом студенти можуть бути втомлені, а їхні думки віддалені від

навчального матеріалу і, таким чином, різке занурення у підручник чи пояснення нового граматичного матеріалу одразу на початку заняття може, у кращому випадку, не дати жодного результату. Саме за допомогою якісної мовленнєвої зарядки викладач може спрямувати увагу студентів у правильне русло та залучити їх до роботи на занятті і подальшого сприйняття навчального матеріалу.

Як вдало підкреслює А. Актер [2, с. 4], мовленнєва зарядка покликана підтримувати здобуті раніше навички студентів у тій чи іншій іноземній

мові. Кожен викладач погодиться, що іноді залучення студентів до роботи може обернутися надзвичайно складним завданням. Зважаючи на те, що сучасний процес навчання характеризується орієнтацією на студента, взаємодією, спілкуванням та постійною інтеракцією студентів з викладачем та між собою, мовленнєва зарядка посідає надзвичайно важливе місце у конструюванні ефективного заняття з іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема застосування мовленнєвої зарядки під час вивчення іноземної мови в основному висвітлюється у розвідках закордонних науковців. Так, Г. Ніязова [10] та Г. Ласше [9] у своїх працях здійснювали загальний огляд проблеми; А. Актер [2] вивчала різні аспекти мовленнєвої зарядки на занятті з іноземної мови; Р. Веландія [14] аналізувала вплив мовленнєвої зарядки на залучення студентів до вивчення іноземної мови.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Із зазначеного вище можна зробити висновок, що на сьогоднішній день існує лише незначна кількість праць вітчизняних дослідників, присвячених вивченню проблеми використання мовленнєвої зарядки на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти. Таким чином, це питання залишається малодослідженим у вітчизняному науковому просторі.

Мета статті полягає у дослідженні явища мовленнєвої зарядки, визначенні її ролі та функцій на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Мовленнєва зарядка зазвичай розглядається як початковий чи підготовчий етап заняття з іноземної мови, який допомагає студентам розслабитися і позитивно налаштуватися на роботу на занятті [13, с. 130]. Мовленнєва зарядка – це коротка діяльність на початку заняття, яка допомагає здобувачам освіти почати мислити мовою, яка вивчається [12, с. 30]. Мовленнєва зарядка є засобом ефективного початку заняття з іноземної мови, який здатен допомогти студентам почуватися на занятті впевнено і комфортно, а також мотивувати їх до опанування нового навчального матеріалу.

Час від часу у процесі навчання можуть виникати ситуації, коли студенти скаржаться на одноманітність видів роботи та активності на занятті. У такому разі їхній інтерес до вивчення іноземної мови поступово падає, а успішність здобувачів освіти знижується. Саме використання мовленнєвої зарядки може стати одним зі способів врятувати таку ситуацію і внести різноманітність у роботу на занятті з іноземної мови, підвищити мотивацію студентів до вивчення мови іншого народу [4, с. 4]. До того ж, окрім мотивування та зацікавлення студентів, мовленнєва зарядка здатна активізувати їхні базові знання [10]. Наявні знання – це узагальнені ментальні репрезентації

нашого досвіду, які доступні, щоб допомогти нам зрозуміти новий досвід. Саме тому під час мовленнєвої зарядки важливо активізувати наявні знання студентів і поєднати їх з новою інформацією, яку вони збираються вивчати. Важливо розпочинати занятті із вже знайомого студентам матеріалу, оскільки людина здатна зрозуміти щось лише тоді, коли може пов'язати це з чимось вже знайомим, коли вона може співвіднести новий досвід із вже існуючим [5, с. 16]. Іншими словами, якщо на занятті викладач зможе презентувати нову тему чи навчальний матеріал, пов'язавши його з вже існуючими знаннями студентів, їм буде легше «включитися» у роботу і вони будуть прагнути до опанування нової інформації [3, с. 59]. Виходячи з цього, А. Гарсія та Дж. Мартін [5] згадують, що з дедуктивно-методологічної точки зору, мовленнєву зарядку можна вважати кораблем, на якому студенти відправляються у подорож від відомого до невідомого, що є спробою активізувати їхній потенціал і пасивний словниковий запас [5, с. 17].

Підтримуємо погляд О.В. Станіславової та Ю.О. Лісової [1, с. 66] на те, що мовленнєва зарядка є не тільки процесом початку заняття, а й постає інструментом, що допомагає викладачеві привернути увагу студентів. Початок заняття із цікавої та захопливої справи стимулює студентів до виконання запланованих завдань протягом усього заняття. Мовленнєва зарядка повинна бути короткотривалою і зосереджуватися на діяльності, під час якої відпрацьовуються різні компетентності.

Серед інших переваг мовленнєвої зарядки Г. Ніязова [10] виокремлює наступні:

- мовленнєва зарядка задає тон заняттю. Наприклад, плавно підводить до діяльності, яка на перший погляд може здатися занадто складною або заплутаною;
- мовленнєва зарядка стимулює мозкову діяльність, змушує студентів почати думати й зосередитися на опануванні іноземної мови [10]. Із власного досвіду можемо стверджувати, що студенти немовних спеціальностей у закладах вищої освіти мають заняття з іноземної мови у середньому один – два рази на тиждень, отож трохи часу на початку заняття, виділеного для мовленнєвої зарядки, пришвидшить «включення» студентів у роботу та покращить здатність сприймати і відтворювати інформацію іноземною мовою;
- мовленнєва зарядка забезпечує плавний перехід від однієї виучуваної теми до іншої;
- мовленнєва зарядка дає викладачеві можливість оцінити характер і здібності кожного студента. Адже деякі здобувачі вищої освіти краще працюють у парі чи групі, іншим комфортніше працювати самостійно [10]. У когось на занятті може бути пригнічений настрій, хтось може бути більш втомленим за інших і т. ін. Таким чином, за

допомогою мовленнєвої зарядки, викладач може проаналізувати емоційний стан студентів і, виходячи з цього, корегувати подальшу діяльність на занятті.

Р. Веландія [14] вважає, що мовленнєва зарядка має бути побудована та проведена відповідно до певних принципів. По-перше, вона обов'язково повинна відбуватися на початку заняття. По-друге, вона має бути цікавою, щоб студенти були вмотивовані з самого початку заняття. По-третє, мовленнєва зарядка являє собою короткотривалу діяльність, оскільки є підготовчим етапом заняття з іноземної мови. По-четверте, мовленнєва зарядка має бути безпосередньо пов'язана із загальною темою заняття, щоб на подальших етапах студенти могли брати участь у різних видах діяльності і розвивати свої мовленнєві навички [14, с. 13]. Однак, К. Робертсон і Р. Акклан [12] не погоджуються з останнім принципом і зауважують, що мовленнєва зарядка не обов'язково повинна бути пов'язана з темою заняття, адже її головна мета – підготувати студентів до спілкування іноземною мовою і опанування нового матеріалу [12, с. 8].

Як вже було зазначено вище, встановлення позитивних стосунків між викладачем та студентами є однією з найважливіших функцій мовленнєвої зарядки. Іноді, викладач, сам того не усвідомлюючи, створює атмосферу на занятті, обираючи ті чи інші види діяльності і теми [7, с. 6]. Кооперативний стиль викладання (той, що спрямований на співпрацю викладача зі студентами) поліпшує умови навчання. Викладач може допомогти студентам поділитися своїми думками та ідеями, зняти напругу, розвивати двосторонні стосунки з останніми [9]. Створення позитивної атмосфери також неможливе без почуття взаєморозуміння та взаємної довіри між викладачем і студентами [11, с. 25]. Такі види мовленнєвої зарядки, як гра, головоломка, жарт здатні створити позитивне середовище для вивчення іноземної мови.

Для досягнення успіху в опануванні іноземної мови важливо, щоб здобувачі вищої освіти мотивували та підтримували один одного на заняттях. А мовленнєва зарядка, запропонована викладачем на початку заняття, допоможе створити сприятливі умови та встановити довіру між студентами, що надалі дозволить їм ефективніше здійснювати групову діяльність [6, с. 35].

На сучасних заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти викладачі можуть використовувати безліч видів діяльності та завдань у якості мовленнєвої зарядки. До найпопулярніших належать складання коротких діалогів, вивчення невеликих за обсягом віршів чи пісень, рольові ігри, опитування, обговорення і т. ін.

Наведемо кілька прикладів цікавих та захоплюючих завдань для мовленнєвої зарядки, що

можуть бути використані на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти:

- обговорення новини. Викладач може поділити студентів на пари і запропонувати обговорити між собою одну з нещодавніх новин. Важливо встановити часовий ліміт – наприклад, 2, 3 чи 5 хвилин. Дуже добре у такому випадку наголосити на тому, аби студенти використовували у своїх обговореннях нещодавно вивчений лексичний матеріал. Така мовленнєва зарядка чудово розвиває навички слухання та говоріння, логіку і критичне мислення;

- гра «Правда чи вигадка». Така гра чудово підходить для вступного заняття і знайомства. Викладач може запропонувати студентам написати три факти про себе, два з яких будуть правдивими, а третій – вигаданий. Студенти мають по черзі зачитувати факти, а їхні одногрупники – відгадувати, де правда, а де вигадка. Така гра чудово сприяє формуванню невимушеної та дружнелюбовної атмосфери на занятті;

- гра «Вихідні». Гра дещо схожа на попередню – на окремому аркуші паперу кожен зі студентів записує три речі, якими він займався на вихідних. Далі ці аркуші студенти передають викладачеві і той по черзі зачитує усі заняття. Завдання студентів – відгадати про чиї вихідні йде мова;

- робота з прислів'ями. Викладач може поділити студентів на групи по декілька осіб і роздати їм картки з надрукованими частинами прислів'їв (окремо початок і кінець). Задача студентів – знайти підходящі картки та скласти прислів'я. У якості продовження такого завдання, можна запропонувати студентам скласти короткі історії із використанням прислів'їв і поділитися ними з аудиторією.

Висновки. Отже, мовленнєва зарядка є надзвичайно ефективним засобом підвищення мотивації студентів та стимулювання їхнього інтересу до вивчення іноземної мови. Мовленнєва зарядка здійснюється на початку заняття і допомагає викладачеві та студентам краще пізнати один одного і налаштуватися на подальшу навчальну діяльність. Використання мовленнєвої зарядки сприяє створенню позитивної атмосфери для опанування іноземної мови, вдосконалює процес вивчення мови, допомагає студентам поринути в іншомовне середовище. До того ж, мовленнєва зарядка є не лише способом урізноманітнення діяльності на занятті та активізації уваги студентів, а й чудовим засобом закріплення і відпрацювання набутих раніше знань, умінь та навичок, розвитку пам'яті, розширення словникового запасу, тренування комунікативних навичок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Станіславова О.В., Лісова Ю.О. Стратегії використання «Warm Up Activities» при вивченні

англійської мови. *Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки*. 2021. С. 64–67.

2. Akther A. Role of Warm-up Activity in Language Classroom: a Tertiary Scenario. Dhaka : BRAC University, 2014. 58 p.

3. Cheung C. K. The Use of Popular Culture as a Stimulus to Motivate Secondary Students' English Learning in Hong Kong. *ELT Journal*. 2001. № 55 (1), P. 55–61.

4. Eragamreddy N. Teaching Creative Thinking Skills. *IJ-ELTS: International Journal of English Language & Translation Studies*. 2013. № 1 (2), P. 4.

5. Garcia A. M., Martín J. C. Something Old and Something New. Techniques to Improve the Lexical Inventory of EST Students. A Proposal. *Revista Estudios Ingleses*. 2004. № 17 (43). P. 6–44.

6. Hansen J.G., Liu J. Guiding Principles for Effective Peer Response. *ELT Journal*. 2005. № 59 (1), P. 31–38.

7. Klippel F. Keep Talking: Communicative Fluency Activities for Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 1985. 210 p.

8. Krishnan L.A., Hoon, L.H. Diaries: Listening to 'Voices' from the Multicultural Classroom. *ELT Journal*. 2002. № 56 (3), P. 227–239.

9. Lassche G. Warm- up for Language Learning. *Proceedings of the 13th Annual KOTESOL International Conference*. Seoul : KOTESOL Proceedings, 2005.

10. Niyazova G. G. Using Warm up Activities in Language Classroom. URL: <https://esa-conference.ru/wp-content/uploads/files/pdf/Niyazova-Gulnorakhon-Gulomovna.pdf> (дата звернення: 07.02.2022).

11. Richards J.C., Bohlke D. Creating Effective Language Lessons. Cambridge : Cambridge University Press, 2011. 50 p.

12. Robertson C., Acklam R. Action Plan for Teachers: a Guide to Teaching English. London : BBC World Service, 2000. 44 p.

13. Rushidi J. The Benefits and Downsides of Creative Methods of Teaching in an EFL Classroom: A Case Study Conducted at South East European University, Tetovo-Macedonia. *Journal of Education and Practice*. 2013. № 4 (20). P. 128–135.

14. Velandia R. The Role of Warming Up Activities in Adolescent Students' Involvement During the English Class. *Profile Journal*. 2008. № 10, P. 9–26.